

BẢN SỐ: 19

BỘ VĂN HÓA, THỂ THAO VÀ DU LỊCH
THANH TRA BỘ

CỘNG HOÀ XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM
Độc lập - Tự do - Hạnh phúc

Số: 72 /KL-TTr

Hà Nội, ngày 31 tháng 7 năm 2024

MẬT

GIẢI MẬT 02/81/2024
Từ: 10h ngày

KẾT LUẬN

Thanh tra việc chấp hành các quy định pháp luật về di sản văn hóa trong quản lý di tích lịch sử - văn hóa, danh lam thắng cảnh tại thành phố Hà Nội

Thực hiện Quyết định số 104/QĐ-TTr ngày 30/5/2024 của Chánh Thanh tra Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch về thanh tra việc chấp hành các quy định pháp luật về di sản văn hóa trong quản lý di tích lịch sử - văn hóa, danh lam thắng cảnh tại thành phố Hà Nội; từ ngày 18 đến ngày 27/6/2024, Đoàn thanh tra đã tiến hành thanh tra tại: Ban quản lý di tích lịch sử - văn hóa xã Thụy Lâm; Ban quản lý di tích lịch sử - văn hóa xã Liên Hà; Ban quản lý di tích xã Đồng Tiến; Ban quản lý di tích lịch sử xã Hồng Hà; Ban quản lý di tích phường Phúc Diễn; Ban quản lý di tích lịch sử văn hóa, tín ngưỡng, tôn giáo phường Cổ Nhuế 2; Ban quản lý di tích quốc gia đặc biệt đình Chèm; Ban quản lý di tích phường Nhân Chính.

Xét báo cáo kết quả thanh tra ngày 15 tháng 7 năm 2024 của Trưởng Đoàn thanh tra, Chánh Thanh tra Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch kết luận như sau:

I. KHÁI QUÁT CHUNG

Công tác quản lý di tích trên địa bàn thành phố Hà Nội được Ủy ban nhân dân (UBND) thành phố phân cấp cho chính quyền cơ sở quản lý. Sở Văn hóa và Thể thao (VHTT) đã tham mưu cho UBND, Hội đồng nhân dân thành phố ban hành nhiều quyết định, cơ chế chính sách đối với việc bảo vệ và phát huy giá trị di sản văn hóa nói chung và di tích nói riêng trên địa bàn thành phố như: Quyết định số 48/2016/QĐ-UBND ngày 17/11/2016 về việc ban hành quy chế quản lý, bảo vệ và phát huy giá trị di tích lịch sử - văn hóa và danh lam thắng cảnh trên địa bàn thành phố; Quyết định số 31/2021/QĐ-UBND ngày 29/12/2021 về việc sửa đổi, bổ sung một số điều của quy chế quản lý, bảo vệ và phát huy giá trị di tích lịch sử - văn hóa và danh lam thắng cảnh trên địa bàn thành phố; Nghị quyết số 02/NQ-HĐND ngày 08/4/2022 về bổ sung Kế hoạch đầu tư công trung hạn 5 năm 2021-2025, phân bổ Kế hoạch vốn năm 2022 thực hiện kế hoạch đầu tư xây dựng, cải tạo trường học công lập để đủ điều kiện đạt chuẩn quốc gia, nâng cấp hệ thống y tế và tu bổ, tôn tạo di tích trong giai đoạn 2022-2025 và các năm tiếp theo và một số dự án xây dựng cơ bản nhiệm vụ chi cấp Thành phố.

1. Di tích đình, chùa Đào Thục

Cụm di tích đình, chùa Đào Thục thuộc thôn Đào Thục, xã Thụy Lâm, huyện Đông Anh, thành phố Hà Nội được Bộ trưởng Bộ Văn hóa Thông tin (nay là Bộ

VHTTDL) xếp hạng di tích Kiến trúc nghệ thuật cấp quốc gia tại Quyết định số 65/QĐ/BT ngày 16/01/1995 và được khoanh vùng bảo vệ với diện tích 21.487 m².

2. Di tích đình Lỗ Khê

Di tích đình Lỗ Khê thuộc thôn Lỗ Khê, xã Liên Hà, huyện Đông Anh, thành phố Hà Nội được Bộ trưởng Bộ Văn hóa (nay là Bộ VHTTDL) xếp hạng di tích Kiến trúc nghệ thuật cấp quốc gia tại Quyết định số 100-VH/QĐ ngày 21/01/1989 và được khoanh vùng bảo vệ với tổng diện tích là 3.650 m².

3. Di tích Nghè Châu Phong

Di tích Nghè Châu Phong thuộc thôn Châu Phong, xã Liên Hà, huyện Đông Anh, thành phố Hà Nội, được Bộ trưởng Bộ Văn hóa - Thông tin (nay là Bộ VHTTDL) xếp hạng di tích Kiến trúc nghệ thuật cấp quốc gia tại Quyết định số 06/2004/QĐ-BVHTT ngày 18/02/2004 và được khoanh vùng bảo vệ di tích với tổng diện tích là 3.025 m².

4. Di tích đình Hà Hương

Di tích đình Hà Hương thuộc thôn Hà Hương, xã Liên Hà, huyện Đông Anh, thành phố Hà Nội được Bộ trưởng Bộ Văn hóa (nay là Bộ VHTTDL) xếp hạng di tích Kiến trúc nghệ thuật cấp quốc gia tại Quyết định số 100/VH-QĐ ngày 21/01/1989 và được khoanh vùng bảo vệ di tích với tổng diện tích là 2.127 m².

5. Di tích đình Thanh Dương

Di tích đình Thanh Dương thuộc thôn Giang Làng, xã Đồng Tiến, huyện Ứng Hoà, thành phố Hà Nội được Bộ trưởng Bộ Văn hóa - Thông tin (nay là Bộ VHTTDL) xếp hạng di tích Kiến trúc nghệ thuật cấp quốc gia tại Quyết định số 680/VH-QĐ ngày 19/4/1991.

6. Di tích đình Bá Dương

Di tích đình Bá Dương thuộc xã Hồng Hà, huyện Đan Phượng, thành phố Hà Nội được Bộ trưởng Bộ Văn hóa - Thông tin - Thể thao và Du lịch (nay là Bộ VHTTDL) xếp hạng di tích Kiến trúc nghệ thuật cấp quốc gia tại Quyết định số 993-QĐ ngày 28/9/1990.

7. Di tích chùa Đinh Quán

Di tích chùa Đinh Quán (Phúc Quang Tự) thuộc phường Phúc Diễn, quận Bắc Từ Liêm, thành phố Hà Nội, được Bộ trưởng Bộ Văn hóa và Thông tin (nay là Bộ VHTTDL) xếp hạng di tích Kiến trúc nghệ thuật cấp quốc gia tại Quyết định số 310-QĐ/BT ngày 13/02/1996.

8. Di tích đình Viên

Di tích đình Viên thuộc phường Cổ Nhuế 2, quận Bắc Từ Liêm, thành phố Hà Nội được Bộ trưởng Bộ Văn hóa - Thông tin (nay là Bộ VHTTDL) xếp hạng di tích lịch sử và kiến trúc - nghệ thuật cấp quốc gia tại Quyết định số 774/QĐ

ngày 21/6/1993.

9. Di tích đình Chèm

Đình Chèm thuộc phường Thụy Phương, quận Bắc Từ Liêm, thành phố Hà Nội được Bộ trưởng Bộ Văn hóa (nay là Bộ VHTTDL) xếp hạng là di tích lịch sử văn hóa cấp quốc gia tại Quyết định số 34-VHQĐ ngày 09/01/1990 và được Thủ tướng Chính phủ xếp hạng di tích quốc gia đặc biệt tại Quyết định số 2082/QĐ-TTg ngày 25/12/2017.

10. Di tích đình Giáp Nhất

Đình Giáp Nhất thuộc phường Nhân Chính, quận Thanh Xuân, thành phố Hà Nội được Bộ trưởng Bộ Văn hóa, Thông tin và Thể thao (nay là Bộ VHTTDL) xếp hạng di tích lịch sử văn hóa cấp quốc gia tại Quyết định số 138/VHQĐ ngày 31/01/1992.

II. KẾT QUẢ KIỂM TRA

1. Di tích đình, chùa Đào Thục

- UBND xã Thụy Lâm ban hành Quyết định số 304/QĐ-UBND ngày 01/8/2023 về việc kiện toàn Ban quản lý di tích lịch sử - văn hóa xã Thụy Lâm và Quyết định số 305/QĐ-UBND ngày 01/8/2023 về việc ban hành Quy chế về tổ chức và hoạt động của Ban quản lý di tích xã Thụy Lâm.

- Dự án tu bổ, tôn tạo di tích đình, chùa Đào Thục xã Thụy Lâm: Chủ đầu tư: Ban quản lý dự án đầu tư xây dựng huyện Đông Anh; đơn vị thiết kế: Công ty kiến trúc Hoàng Đạo; đơn vị tư vấn giám sát: Công ty Cổ phần tư vấn đầu tư xây dựng công trình Văn hóa và Thời đại; đơn vị thi công: Công ty Cổ phần Xây dựng và Phục chế công trình Văn hóa. Tổng mức đầu tư là 92.337.000.000 đồng bằng nguồn ngân sách Thành phố hỗ trợ mục tiêu và ngân sách Huyện. Dự án khởi công từ ngày 28/12/2022, dự kiến hoàn thành ngày 27/11/2024.

- Đình, chùa Đào Thục được tiến hành kiểm kê hiện vật, đồ thờ tự năm 2013: đình Đào Thục với tổng số 48 hiện vật, trong đó tiêu biểu là 10 đạo sắc phong có niên đại từ thế kỷ XVIII đến XX; chùa Đào Thục với tổng số 73 hiện vật, trong đó tiêu biểu là 12 văn bia ghi chép về quá trình xây dựng Chùa, công đức cùng hệ thống các pho tượng thổ cẩm giá trị với niên đại từ thời Hậu Lê đến thời Nguyễn.

- Theo báo cáo, Ban quản lý di tích đã cử bộ phận tiếp nhận, mở sổ ghi chép đầy đủ số tiền đã tiếp nhận từ nguồn công đức, hằng ngày thực hiện kiểm đếm, ghi tổng số tiền tiếp nhận, thực hiện công khai dân chủ, minh bạch các khoản thu, chi nguồn công đức, tài trợ cho hoạt động lễ hội.

- Tại thời điểm kiểm tra, một số câu kiện sau khi hạ giải vẫn còn khả năng sử dụng nhưng chưa được tái sử dụng vào các hạng mục phù hợp hoặc tổ chức quản lý theo quy định, các câu kiện hỏng nặng nhưng có chữ chỉ định niên đại tu bổ di tích cần bảo quản trưng bày tại di tích; di tích vẫn còn tiếp nhận một số hiện

vật không nằm trong hồ sơ xếp hạng di tích.

2. Di tích đình Lỗ Khê

- UBND xã Liên Hà ban hành Quyết định số 390/QĐ-UBND ngày 10/10/2023 về Kiện toàn Ban quản lý di tích xã Liên Hà; Quyết định số 199/QĐ-UBND ngày 16/4/2024 về Ban hành quy chế tổ chức và hoạt động của Ban quản lý; Quyết định số 385/QĐ-UBND ngày 09/10/2023 về việc kiện toàn Tiểu Ban quản lý di tích thôn Lỗ Khê và Quyết định số 397/QĐ-UBND ngày 16/10/2023 về việc phê duyệt Quy chế tổ chức và hoạt động của Tiểu Ban quản lý di tích thôn Lỗ Khê.

- Dự án tu bổ, tôn tạo di tích đình Lỗ Khê, xã Liên Hà: Chủ đầu tư là UBND xã Liên Hà; đơn vị lập dự án và thiết kế bản vẽ thi công tu bổ di tích là Công ty tư vấn và quản lý đầu tư xây dựng AMC Việt Nam; đơn vị thi công là Công ty TNHH Tập đoàn xây dựng Thanh Bình. Tổng mức đầu tư dự án là 16.348.453.000 đồng bằng nguồn ngân sách nhà nước, công trình đã được hoàn thành và đưa vào sử dụng.

- Năm 2014, UBND xã Liên Hà, Tiểu Ban quản lý di tích thôn Lỗ Khê đã phối hợp với Phòng Văn hóa và Thông tin huyện Đông Anh triển khai thực hiện kiểm kê, lập hồ sơ khoa học cho các hiện vật, đồ thờ tự tại di tích, qua kiểm kê di tích hiện có 50 hiện vật, đồ thờ tự, trong đó tiêu biểu là 08 đạo sắc phong cùng các đồ thờ tự như nhang án, hạc thờ có niên đại thời Nguyễn.

- Quản lý nguồn thu: Theo báo cáo, Ban tổ chức lễ hội tiếp nhận, quản lý kinh phí tổ chức lễ hội bằng hình thức mở tài khoản tiền gửi tại Kho bạc Nhà nước hoặc Ngân hàng thương mại để phản ánh việc tiếp nhận, quản lý và sử dụng tiền công đức, tài trợ cho hoạt động lễ hội theo hình thức chuyển khoản, phương thức thanh toán điện tử; cử bộ phận tiếp nhận, mở sổ ghi chép tiếp nhận, kiểm đếm số tiền từ nguồn công đức; đối với số tiền mặt chưa sử dụng được gửi vào tài khoản mở tại Kho bạc Nhà nước hoặc Ngân hàng thương mại để bảo đảm việc quản lý an toàn, minh bạch.

Tại thời điểm kiểm tra, di tích còn tiếp nhận hiện vật không nằm trong danh mục hồ sơ xếp hạng di tích: sư tử đá, lọ lục bình.

3. Di tích Nghè Châu Phong

- UBND xã Liên Hà ban hành Quyết định số 390/QĐ-UBND ngày 10/10/2023 về Kiện toàn Ban quản lý di tích xã Liên Hà; Quyết định số 199/QĐ-UBND ngày 16/4/2024 về Ban hành quy chế tổ chức và hoạt động của Ban quản lý; Quyết định số 382/QĐ-UBND ngày 09/10/2023 về việc kiện toàn Tiểu Ban quản lý di tích thôn Châu Phong; Quyết định số 401/QĐ-UBND ngày 16/10/2023 về việc phê duyệt Quy chế tổ chức và hoạt động của Tiểu Ban quản lý di tích thôn Châu Phong.

✓

- Dự án tu bổ, tôn tạo di tích Nghè Châu Phong: Chủ đầu tư là UBND xã Liên Hà; đơn vị lập dự án và thiết kế bản vẽ thi công tu bổ di tích là Công ty tư vấn và quản lý đầu tư xây dựng AMC Việt Nam; đơn vị thi công là Công ty TNHH Tập đoàn xây dựng Thanh Bình. Quy mô đầu tư: phá dỡ nhà kho, vệ sinh, tường rào, sân khấu; nhà khách số 1, nhà khách số 2; nghi môn; hạ tầng với tổng mức đầu tư dự án là 9.702.329.000 đồng. Công trình đã được hoàn thành và đưa vào sử dụng.

Sở VHTT thành phố Hà Nội có Công văn số 3202/SVHTT-QLDSVH ngày 22/8/2023 gửi UBND huyện Đông Anh về bổ sung, chỉnh sửa hoàn thiện hồ sơ dự án tu bổ, tôn tạo di tích Nghè Châu Phong, xã Liên Hà (*giai đoạn 2*) và Bộ VHTTDL ban hành Văn bản số 596/BVHTTDL-DSVH ngày 20/02/2024 gửi UBND thành phố Hà Nội về việc thẩm định dự án tu bổ, tôn tạo di tích Nghè Châu Phong (*giai đoạn 2*) xã Liên Hà, huyện Đông Anh, thành phố Hà Nội gồm các nội dung: Tu bổ Nghè chính, Tả môn, Hữu môn; tôn tạo nhà Tạo soạn, nhà phụ trợ; cải tạo hạ tầng kỹ thuật; phương án phòng cháy, chữa cháy và chống mối công trình. UBND huyện Đông Anh có Công văn số 735/QLĐT-XD1 ngày 28/3/2024 về thông báo kết quả thẩm định báo cáo nghiên cứu khả thi đầu tư xây dựng dự án tu bổ, tôn tạo di tích Nghè Châu Phong, xã Liên Hà (*giai đoạn 2*) và Quyết định số 3073/QĐ-UBND ngày 09/4/2024 về phê duyệt dự án đầu tư xây dựng tu bổ, tôn tạo di tích Nghè Châu Phong, xã Liên Hà (*giai đoạn 2*) với tổng mức đầu tư 14.858.000.000 đồng, thời gian thực hiện dự án 2024-2026.

- Năm 2014, UBND xã Liên Hà, Tiểu Ban quản lý di tích thôn Châu Phong đã phối hợp với Phòng Văn hóa và Thông tin huyện Đông Anh triển khai thực hiện kiểm kê, lập hồ sơ khoa học cho các hiện vật, đồ thờ tự tại di tích, qua kiểm kê có tổng số 50 hiện vật, đồ thờ tự tại di tích.

- Công tác quản lý thu chi tài chính cho công tác tổ chức lễ hội và tiền công đức, tài trợ cho di tích và hoạt động lễ hội: theo báo cáo, nguồn công đức trong 15 ngày đầu tháng Giêng được giao cho Tiểu Ban quản lý phụ trách quản lý để chi công tác tổ chức lễ hội và các ngày lễ tiết trong năm; khi kết thúc lễ hội, 6 tháng, 1 năm đều báo cáo công khai bằng văn bản đến từng người dân về các mục thu, chi nguồn công đức. Số kinh phí còn lại được chuyển gửi số tiết kiệm. Nguyên tắc quản lý thu chi đều có 3 bên: người duyệt, người chi, người thực hiện; kế toán gửi số tiết kiệm thì thủ quỹ sẽ là người giữ số hoặc ngược lại.

4. Di tích đình Hà Hương

- UBND xã Liên Hà ban hành Quyết định số 390/QĐ-UBND ngày 10/10/2023 về Kiện toàn Ban quản lý di tích xã Liên Hà; Quyết định số 199/QĐ-UBND ngày 16/4/2024 về Ban hành quy chế tổ chức và hoạt động của Ban quản lý; Quyết định số 386/QĐ-UBND ngày 09/10/2023 về việc kiện toàn Tiểu Ban quản lý di tích thôn Hà Hương; Quyết định số 396/QĐ-UBND ngày 16/10/2023

về việc phê duyệt Quy chế tổ chức và hoạt động của Tiểu Ban quản lý di tích thôn Hà Hương.

- Văn bản số 2542/BVHTTDL-DSVH ngày 15/7/2022 của Bộ VHTTDL về thẩm định dự án tu bổ, tôn tạo di tích đình Hà Hương; Quyết định số 288/QĐ-UBND ngày 14/2/2023 của UBND huyện Đông Anh về Phê duyệt dự án đầu tư xây dựng công trình tu bổ, tôn tạo di tích đình Hà Hương; Văn bản số 2345/SVHTT-QLDSVH ngày 05/6/2024 của Sở VHTT thành phố Hà Nội về thẩm định hồ sơ thiết kế bản vẽ thi công dự án tu bổ, tôn tạo di tích đình Hà Hương. Tổng mức đầu tư dự án là 23.190.250.000 đồng, thời gian thực hiện giai đoạn năm 2023-2025. Sau khi hồ sơ thiết kế được cơ quan có thẩm quyền thỏa thuận, phê duyệt theo quy định thì tổ chức các quy trình, thủ tục để thi công, tu bổ di tích theo đúng quy định pháp luật.

- Năm 2014, UBND xã Liên Hà, Tiểu Ban quản lý di tích thôn Hà Hương đã phối hợp với Phòng Văn hóa và Thông tin huyện Đông Anh triển khai thực hiện kiểm kê, lập hồ sơ khoa học cho các hiện vật, đồ thờ tự tại di tích, qua kiểm kê di tích hiện có 120 hiện vật, đồ thờ tự, trong đó tiêu biểu là 57 đạo sắc phong cùng các đồ thờ tự như nhang án, hạc thờ có niên đại thời Nguyễn, thời Hậu Lê.

- Công tác quản lý thu chi tài chính cho công tác tổ chức lễ hội và tiền công đức, tài trợ cho di tích và hoạt động lễ hội: theo báo cáo, Ban tổ chức lập bộ phận tiếp nhận, mở sổ ghi chép, kiểm đếm và được gửi tại Kho bạc Nhà nước hoặc Ngân hàng thương mại để quản lý; việc sử dụng tiền công đức, tài trợ được thực hiện theo hình thức chuyển khoản, thanh toán điện tử.

5. Di tích đình Thanh Dương

- UBND xã Đồng Tiến ban hành Quyết định số 204/QĐ-UBND ngày 27/9/2023 về Kiện toàn Ban quản lý di tích xã Đồng Tiến.

- Dự án tu bổ, tôn tạo di tích đình Thanh Dương: Nhà thầu khảo sát xây dựng, nhà thầu lập thiết kế xây dựng: Công ty cổ phần tư vấn đầu tư xây dựng công trình văn hóa và Thời Đại; nhà thầu thẩm tra thiết kế xây dựng: Công ty cổ phần tư vấn văn hóa và đầu tư xây dựng Quang Phúc; đơn vị thi công: Công ty cổ phần Tư Vấn Xây dựng và Dịch vụ Thương mại Thành Hưng.

Hạng mục dự án tu bổ, tôn tạo di tích đình Thanh Dương: Tu bổ, tôn tạo Đại đình (Đại bái, hậu cung), Cổng chính, Nhà khách, Cổng phụ, Bức bình phong, Nhà bếp - kho - vệ sinh, Giếng đình, Ao đình, Am hóa vàng, chỉnh trang sân, vườm, hạ tầng kỹ thuật tổng thể. Kinh phí thực hiện là 22.309.285.000 đồng bằng ngân sách Huyện, ngân sách Thành phố hỗ trợ, nguồn xã hội hoá và các nguồn huy động hợp pháp khác, dự án được hoàn thành và bàn giao, đưa vào sử dụng phục vụ nhu cầu văn hóa tín ngưỡng, tâm linh của nhân dân địa phương.

- Các hiện vật được giữ gìn nguyên trạng theo hồ sơ công nhận di tích, các

hiện vật thường xuyên được bảo quản, kiểm tra định kỳ. Đỉnh lưu giữ thần phả cùng 20 đạo sắc phong (đạo sắc phong sớm nhất vào năm 1601) và nhiều đồ đồng, gỗ, đá quý hiếm. Ban quản lý quản lý hiện vật bằng két sắt, tủ sắt đựng các hiện vật.

- Theo báo cáo, công tác quản lý và sử dụng tiền công đức, tiền được huy động từ nguồn xã hội hóa, tiền tài trợ để tổ chức lễ hội đảm bảo công khai, minh bạch, có sổ sách ghi chép rõ ràng, chi tiêu đúng mục đích.

- Tại thời điểm kiểm tra, di tích còn tiếp nhận một số hiện vật không nằm trong hồ sơ xếp hạng di tích, còn sử dụng nến cốc dễ gây cháy nổ, việc bảo quản hiện vật (đồ thờ tự) chưa đảm bảo.

6. Di tích đình Bá Dương

- UBND xã Hồng Hà ban hành Quyết định số 18/QĐ-UBND ngày 22/02/2024 về việc kiện toàn Ban quản lý di tích lịch sử xã Hồng Hà và Quyết định số 138/QĐ-UBND ngày 31/10/2023 về việc kiện toàn Tiểu Ban quản lý di tích làng Bá Dương Nội.

- Văn bản số 4907/BVHTTDL-DSVH ngày 30/12/2021 của Bộ VHTTDL về thẩm định dự án tu bổ, tôn tạo đình Bá Dương, xã Hồng Hà, huyện Đan Phượng, thành phố Hà Nội; Văn bản số 570/DSVH-DT ngày 24/6/2022 của Cục Di sản văn hóa thỏa thuận Thiết kế bản vẽ thi công tu bổ, tôn tạo di tích đình Bá Dương, xã Hồng Hà, huyện Đan Phượng, thành phố Hà Nội; Quyết định số 1707/QĐ-UBND ngày 09/3/2022 của UBND huyện Đan Phượng về việc phê duyệt dự án đầu tư xây dựng công trình: Tu bổ, tôn tạo di tích đình Bá Dương với tổng mức đầu tư dự toán là 11.766.804.000 đồng, Chủ đầu tư: UBND xã Hồng Hà. Công trình đã được hoàn thành và đưa vào sử dụng.

Đơn vị tư vấn lập báo cáo nghiên cứu khả thi, báo cáo kinh tế kỹ thuật: Công ty TNHH tư vấn đầu tư xây dựng ACA; đơn vị thẩm tra báo cáo nghiên cứu khả thi: Công ty cổ phần đầu tư xây dựng và thương mại An Đông Dương; đơn vị tư vấn quản lý dự án: Công ty cổ phần xây dựng Phú Gia Kiên; đơn vị thẩm tra thiết kế bản vẽ thi công và dự toán công trình, thẩm định hồ sơ mời thầu: Công ty TNHH tư vấn xây dựng Trường Lộc; đơn vị thi công: Liên danh Công ty cổ phần xây dựng số 9 và Công ty TNHH xây dựng Quang Cường; đơn vị Tư vấn giám sát thi công xây dựng công trình: Công ty cổ phần đầu tư xây dựng và thương mại Đan Phượng.

- Đình Bá Dương hiện còn lưu giữ: 01 cuốn Thần phả ghi chép sự tích đại tướng quân Nguyễn Cả; 09 đạo sắc phong của các thời Lê, thời Tây Sơn, thời Nguyễn; 02 bức hành phi, 06 câu đối gỗ; 01 bộ kiệu giá ngự thời Lê; 01 bộ kiệu mui luyên; 01 nhang án gỗ; 01 khám thờ gỗ; 01 sập thờ cổ; 01 cây quán tẩy gỗ trạm trổ tứ linh - nghệ thuật thế kỷ XIX; 01 bộ long ngai bài vị thờ; 01 bộ đỉnh đồng; 02 lọ hoa sứ; 01 bộ ngũ sự đồng; 01 bộ bát bửu; 01 gáo đồng cổ; 01 hòn đá thờ.

- Theo báo cáo, việc quản lý thu chi nguồn công đức đảm bảo đúng nguyên tắc tài chính, công khai theo Thông tư số 04/2023/TT-BTC ngày 19 tháng 01 năm 2023 của Bộ Tài chính hướng dẫn quản lý, thu chi tài chính cho công tác tổ chức lễ hội và tiền công đức, tài trợ cho di tích và hoạt động lễ hội. Tiểu Ban quản lý di tích họp bàn thống nhất mở sổ theo dõi thu chi, kết thúc lễ hội có tổng kết công khai tài chính cho nhân dân.

- Tại thời điểm kiểm tra, một số cấu kiện hư hỏng và ngói có họa tiết hoa văn không còn khả năng sử dụng nhưng chưa được bảo quản tại vị trí phù hợp; tại di tích chưa có bảng nội quy.

7. Di tích chùa ĐÌnh Quán

- UBND phường Phúc Diễn ban hành Quyết định số 1734/QĐ-UBND ngày 17/11/2023 về việc kiện toàn Ban quản lý di tích phường Phúc Diễn và Quyết định số 568/QĐ-UBND ngày 11/4/2023 về việc kiện toàn Tiểu Ban quản lý di tích Tổ dân phố 4,5,6 - phường Phúc Diễn.

- Dự án tu bổ, tôn tạo Tam bảo chùa ĐÌnh Quán, phường Phúc Diễn: chủ đầu tư: UBND phường Phúc Diễn; Nhà thầu thiết kế bản vẽ thi công, dự toán: Công ty TNHH kiến trúc Bác Cổ; Nhà thầu thẩm tra thiết kế bản vẽ thi công, dự toán: Công ty Cổ phần tư vấn đầu tư xây dựng công trình văn hóa Hà Nội; đơn vị thi công: Công ty Cổ phần xây dựng Phú Đạt. Tổng mức đầu tư là 12.239.612.230 đồng, dự án đã hoàn thành và được đưa vào sử dụng.

- Hiện nay trong chùa lưu giữ được nhiều hiện vật quý có giá trị về lịch sử, nghệ thuật: 34 pho tượng Phật, 13 tấm bia đá và các hoành phi, câu đối, đặc biệt có một tấm bia liên quan đến Trạng Bùng Phùng Khắc Khoan (1527-1613) và quả chuông đồng lớn đúc năm Gia Long thứ 18.

Ban quản lý di tích phường đã phối hợp cùng các phòng ban chuyên môn của Quận tổ chức kiểm kê, đánh giá tình trạng hiện vật tại các di tích xếp hạng trên địa bàn phường nói chung và chùa ĐÌnh Quán nói riêng.

- Theo Báo cáo, căn cứ các văn bản của quận Bắc Từ Liêm (Văn bản số 257/UBND-TCKH ngày 08/02/2023; Văn bản số 1804/UBND-VHTT ngày 15/6/2023; Văn bản số 318/UBND-VHTT ngày 29/01/2024 về việc chỉ đạo thực hiện Thông tư số 04/2023/TT-BTC ngày 19/01/2023 của Bộ Tài chính hướng dẫn quản lý thu, chi tài chính cho công tác tổ chức lễ hội và tiền công đức, tài trợ cho di tích và hoạt động lễ hội), Ban quản lý di tích phường đã tham mưu UBND phường tổ chức quán triệt và chỉ đạo các đơn vị thực hiện tốt công tác quản lý thu, chi tài chính cho công tác lễ hội và tiền công đức, tài trợ cho di tích và hoạt động lễ hội đảm bảo công khai, minh bạch theo đúng quy định tại Thông tư số 04/2023/TT-BTC ngày 19/01/2023 của Bộ Tài chính.

- Tại thời điểm kiểm tra, di tích còn tiếp nhận một số hiện vật không nằm

trong danh mục hồ sơ xếp hạng; một số hạng mục tại chùa đang bị xuống cấp.

8. Di tích đình Viên

- UBND phường Cổ Nhuế 2 ban hành Quyết định số 344/QĐ-UBND ngày 06/3/2024 về việc kiện toàn Ban quản lý di tích lịch sử văn hóa, tín ngưỡng, tôn giáo phường Cổ Nhuế 2 và Quyết định số 91/QĐ-UBND ngày 14/01/2023 về việc thành lập Tiểu Ban quản lý di tích Lịch sử - Văn hóa - Tôn giáo Viên.

- Dự án tu bổ, tôn tạo đình Viên: ngày khởi công 31/10/2021, ngày hoàn thành 29/5/2022. Dự án đã nghiệm thu hoàn thành công trình xây dựng, bàn giao và đưa vào sử dụng, hiện nay đang thực hiện quyết toán dự án. Nhà thầu tư vấn khảo sát đo đạc, lập bản đồ hiện trạng tỷ lệ 1/500: Trung tâm Quy hoạch và Dịch vụ Tài nguyên Môi trường - Chi nhánh Công ty cổ phần Địa chính và Tài nguyên Môi trường; Nhà thầu tư vấn khảo sát hiện trạng công trình: Trung tâm Kỹ thuật Công nghệ Bảo tồn Di tích; Nhà thầu tư vấn lập báo cáo nghiên cứu khả thi: Liên danh Trung tâm Kỹ thuật Công nghệ Bảo tồn Di tích - Công ty TNHH Công nghệ và Thiết bị Phòng cháy chữa cháy; Nhà thầu tư vấn thiết kế xây dựng: Liên danh Trung tâm tư vấn Bảo tồn di tích và Công ty Cổ phần PCCC Bách Hợp; Nhà thầu thi công xây dựng: Liên danh Công ty cổ phần xây dựng và bảo tồn công trình Văn hóa và Công ty cổ phần Nhật Dương. Nhà thầu giám sát thi công xây dựng: Liên danh Công ty TNHH Tư vấn Xây dựng FIRA Việt Nam và Công ty cổ phần PCCC Bách Hợp.

- Đình Viên hiện còn lưu giữ: 02 bức hoành phi, 04 câu đối, 03 đạo sắc phong, 01 cuốn ngọc phả, 03 long ngai, 03 bài vị chạm rồng, 01 quả chuông, 01 tấm bia.

- Theo báo cáo, công tác quản lý tiền công đức được Tiểu Ban quản lý di tích thực hiện công khai minh bạch, có sự giám sát của tập thể, báo cáo thu - chi công khai tại hội nghị đại biểu nhân dân hàng năm.

- Tại thời điểm kiểm tra, di tích còn tiếp nhận một số hiện vật không nằm trong danh mục hồ sơ xếp hạng; công tác quản lý hồ sơ di tích tại Ban quản lý di tích chưa đảm bảo khoa học.

9. Di tích đình Chèm

- UBND quận Bắc Từ Liêm ban hành Quyết định số 2529/QĐ-UBND ngày 26/8/2022 về việc thành lập Ban quản lý di tích quốc gia đặc biệt đình Chèm; Các Tổ giúp việc thuộc Ban quản lý di tích quốc gia đặc biệt đình Chèm và Quyết định số 2764/QĐ-UBND ngày 08/9/2023 về việc ban hành Quy chế quản lý và hoạt động của Ban quản lý di tích quốc gia đặc biệt đình Chèm (Quyết định số 2520/QĐ-UBND ngày 17/6/2024 về việc sửa đổi, bổ sung Quyết định số 2764/QĐ-UBND).

- Dự án Tu sửa cấp thiết di tích quốc gia đặc biệt đình Chèm: Chủ đầu tư là Ban Quản lý dự án đầu tư xây dựng quận Bắc Từ Liêm, tổng mức đầu tư là

10.351.106.000 đồng; ngày khởi công 26/5/2021, ngày hoàn thành 30/12/2021; dự án đã nghiệm thu hoàn thành công trình xây dựng, bàn giao và đưa vào sử dụng, hiện nay đang thực hiện quyết toán dự án. Nhà thầu tư vấn khảo sát đo đạc, lập bản đồ hiện trạng tỷ lệ 1/500: Công ty cổ phần Đầu tư thương mại và phát triển thương hiệu Toàn Cầu; Nhà thầu tư vấn khảo sát, đánh giá hiện trạng công trình: Công ty cổ phần Kiến trúc Xây dựng Nam Hồng Hà; Nhà thầu tư vấn lập Báo cáo Kinh tế - kỹ thuật đầu tư xây dựng (hồ sơ tu sửa cấp thiết di tích): Liên danh Công ty cổ phần Kiến trúc Xây dựng Nam Hồng Hà và Công ty cổ phần PCCC Bách Hợp; Nhà thầu thi công xây dựng: Liên danh Công ty cổ phần Xây dựng và bảo tồn công trình Văn hóa và Công ty cổ phần Nhật Dương; Nhà thầu giám sát thi công xây dựng: Công ty cổ phần Xây dựng Bắc Hà - Thăng Long.

- Đèn Chèm hiện còn lưu giữ nhiều di vật cổ có giá trị nghệ thuật cao như 08 bức hoành phi, 15 đôi câu đối, hệ thống máng đồng, 04 bia đá, 03 đạo sắc phong, 04 cây thiên mệnh... đặc biệt là tượng Đức Thánh Hy Khang thiên vương, Đức Hoàng Phi Bạch Tĩnh Cung được tạc bằng gỗ quý.

- Theo Báo cáo việc tiếp nhận, quản lý và sử dụng tiền công đức, tài trợ của di tích và hoạt động lễ hội được thực hiện công khai, minh bạch, đảm bảo thu, chi đúng mục đích, có sổ sách ghi chép, có sự giám sát của các Ban quản lý, Ban Tổ chức lễ hội.

- Tại thời điểm kiểm tra, công tác phòng chống cháy nổ tại di tích còn một số nội dung chưa được đảm bảo (hệ thống dây điện, rèm vải); di tích còn tiếp nhận một số hiện vật không nằm trong danh mục hồ sơ xếp hạng.

10. Di tích đình Giáp Nhất

- UBND phường Nhân Chính ban hành Quyết định số 585/QĐ-UBND ngày 21/9/2023 về việc ban hành Quy chế quản lý, bảo vệ và phát huy giá trị di tích lịch sử - văn hóa trên địa bàn phường Nhân Chính; Quyết định số 137/QĐ-UBND ngày 04/6/2024 về việc kiện toàn Ban quản lý di tích phường Nhân Chính; Quyết định số 733/QĐ-UBND ngày 14/12/2023 về việc kiện toàn Tiểu Ban quản lý di tích Giáp Nhất.

- Dự án tu bổ, tôn tạo di tích đình Giáp Nhất với tổng mức đầu tư là 24.101.829.000 đồng, được chia thành 2 giai đoạn. Đến nay, dự án đã cơ bản hoàn thành 98% các hạng mục đầu tư tu bổ, tôn tạo di tích theo đúng các văn bản đã thỏa thuận về di sản văn hóa.

- Năm 2020, Phòng Văn hóa và Thông tin quận Thanh Xuân đã tiến hành kiểm kê và bàn giao danh mục hiện vật, đồ thờ tự di tích đình Giáp Nhất cho UBND phường gồm 86 hiện vật.

Hàng năm UBND phường đã phối hợp di tích Giáp Nhất tiến hành tổ chức sắp xếp các đồ thờ tự, kiểm kê đối chiếu với toàn bộ hiện vật tại di tích theo hiện

trạng, hướng dẫn Tiểu Ban quản lý di tích tăng cường các biện pháp gìn giữ, bảo quản, bảo vệ hiện vật.

- Theo báo cáo, công tác quản lý, tiếp nhận nguồn công đức đã được Tiểu Ban quản lý di tích đình Giáp Nhất thực hiện: Có bộ phận kế toán, thủ quỹ theo dõi thu chi, có sổ sách, chứng từ và khi mở hòm công đức, việc giám sát tiếp nhận, kiểm đếm tiền công đức có sự chứng kiến của Tiểu Ban quản lý di tích, cán bộ UBND phường, các cá nhân có liên quan; đã thực hiện mở tài khoản tại ngân hàng để nhân dân và khách thập phương phát tâm công đức vào di tích.

- Tại thời điểm kiểm tra, công tác phòng chống cháy nổ tại di tích còn chưa đảm bảo; di tích còn tiếp nhận một số hiện vật không nằm trong danh mục hồ sơ xếp hạng.

III. KẾT LUẬN

Công tác bảo vệ và phát huy giá trị 10 di tích tại thành phố Hà Nội nêu trên đã được UBND thành phố, Sở VHTT, các cấp chính quyền quan tâm. Bên cạnh đó, hệ thống di tích trên địa bàn thành phố trong vài năm qua đã được đầu tư, tu bổ và tôn tạo, góp phần bảo tồn và phát huy giá trị di tích, góp phần phát triển kinh tế - xã hội và đặc biệt là phát triển du lịch của địa phương.

1. Những mặt đã làm được

- Sở VHTT đã chủ động tham mưu cho UBND thành phố xây dựng, ban hành các văn bản quản lý, chỉ đạo, hướng dẫn các địa phương thực hiện các quy định của pháp luật về di sản văn hóa.

- Ban quản lý di tích danh thắng Hà Nội đã thực hiện tốt việc quản lý di tích tại các địa bàn, tổ chức hướng dẫn các hoạt động nghiệp vụ về bảo vệ, tu bổ, tôn tạo và phát huy giá trị di tích.

- Công tác quản lý khu vực bảo vệ di tích, không gian di tích đã được quan tâm: Công tác quản lý, bảo vệ di vật, cổ vật, hiện vật thuộc di tích được tăng cường.

- Công tác phát huy giá trị di tích được chú trọng, tăng cường tuyên truyền, quảng bá giá trị lịch sử, văn hóa của địa phương đến người dân và du khách, góp phần giữ gìn bản sắc văn hóa và phát triển kinh tế - xã hội của địa phương.

2. Những tồn tại, hạn chế

Trước đây, nguồn kinh phí cho công tác tu bổ, tôn tạo di tích còn hạn chế, chưa đáp ứng được yêu cầu thực tế. Hiện nay, HĐND thành phố Hà Nội ban hành Nghị quyết số 02/NQ-HĐND ngày 08/4/2022, cùng với sự vào cuộc tích cực của các quận, huyện, tăng cường đầu tư cho di tích. Tuy nhiên, đội ngũ cán bộ trực tiếp thực hiện công tác quản lý về di sản còn hạn chế, chưa được bồi dưỡng nghiệp vụ về quản lý di tích; mối quan hệ công tác giữa Phòng Quản lý di sản thuộc Sở VHTT với chính quyền địa phương và Ban quản lý di tích tại địa phương chưa đồng bộ; có hiện tượng để cho các cá nhân, tổ chức đưa hiện vật không trong danh mục vào thờ tự tại di tích; công tác quản lý hồ sơ chưa thực sự được chính quyền

địa phương và Ban quản lý di tích quan tâm.

IV. KIẾN NGHỊ

1. Cục Di sản văn hóa

- Thường xuyên hướng dẫn các địa phương nâng cao năng lực, trách nhiệm quản lý, tu bổ, tôn tạo di tích trên địa bàn; đồng thời đề nghị các địa phương chủ động báo cáo, đề xuất giải pháp khắc phục tồn tại trong công tác quản lý, tu bổ, tôn tạo di tích.

- Hướng dẫn mở lớp tập huấn, đào tạo, bồi dưỡng nghiệp vụ cho tổ chức, cá nhân tham gia công tác quản lý di tích ở các địa phương nhằm nâng cao hơn nữa nhận thức, trình độ chuyên môn về công tác quản lý di tích.

- Tăng cường kiểm tra, hướng dẫn chính quyền và Nhân dân địa phương trong việc gìn giữ, bảo vệ và phát huy giá trị di sản văn hóa theo quy định của pháp luật về di sản văn hóa.

2. Sở VHTT thành phố Hà Nội

- Tăng cường công tác thanh tra, kiểm tra, rà soát và xử lý sai phạm (nếu có) đúng quy định pháp luật trong công tác quản lý di tích; căn cứ các nội dung của Kết luận thanh tra, chỉ đạo chính quyền các địa phương quản lý di tích được thanh tra thực hiện khắc phục những tồn tại Đoàn Thanh tra nêu và báo cáo kết quả về Thanh tra Bộ VHTTDL.

- Tham mưu cho UBND thành phố Hà Nội quan tâm, sử dụng nguồn vốn theo Nghị quyết số 02/NQ-HĐND ngày 08/4/2022 để đầu tư tu bổ, chống xuống cấp các di tích được xếp hạng nhưng đang ở trong tình trạng kỹ thuật xuống cấp nặng nề (nhất là các di tích ở các địa phương khó khăn về kinh tế), đồng thời đẩy nhanh tiến độ quy hoạch bảo quản, tu bổ, phục hồi di tích quốc gia đặc biệt.

- Phối hợp với các cơ quan, đơn vị có liên quan triển khai thực hiện Thông tư số 04/2023/TT-BTC ngày 19 tháng 01 năm 2023 của Bộ Tài chính hướng dẫn quản lý, thu chi tài chính cho công tác tổ chức lễ hội và tiền công đức, tài trợ cho di tích và hoạt động lễ hội.

- Chỉ đạo các phòng, ban liên quan thuộc Sở hướng dẫn nghiệp vụ chuyên môn đối với công tác quản lý, bảo vệ và phát huy giá trị di tích; kiểm kê, báo cáo thông tin chính xác, kịp thời về thực trạng di tích với các cơ quan quản lý có liên quan.

- Chỉ đạo các tổ chức, cá nhân có liên quan đến công tác quản lý di tích khẩn trương thực hiện các nội dung trong Kết luận thanh tra.

3. Đối với Ban quản lý di tích danh thắng Hà Nội

- Phối hợp với Phòng Quản lý di sản thuộc Sở VHTT, UBND cấp huyện, cấp xã trong công tác quản lý, bảo vệ và phát huy giá trị di tích.

- Tăng cường hướng dẫn chuyên môn nghiệp vụ tu bổ, tôn tạo, bảo vệ và phát huy giá trị di tích lịch sử văn hóa tại địa phương đúng quy định của Luật Di sản văn hóa năm 2001 được sửa đổi, bổ sung năm 2009 và các văn bản quản lý

nà nước về di sản văn hóa.

- Quản lý và hướng dẫn các Ban quản lý di tích quản lý lưu hồ sơ di tích theo quy định.

4. Đối với các Ban quản lý di tích

- Tiếp tục thực hiện công tác quản lý, bảo vệ và phát huy giá trị di tích lịch sử văn hóa tại địa phương đúng quy định của Luật Di sản văn hóa năm 2001 được sửa đổi, bổ sung năm 2009 và các văn bản quản lý nhà nước về di sản văn hóa; đảm bảo công tác an ninh trật tự, vệ sinh môi trường, phòng chống cháy, nổ; tăng cường công tác tuyên truyền, phổ biến về giá trị của di tích; bổ sung nội quy, quy định thực hiện nếp sống văn minh; gắn với phát huy giá trị di tích và phát triển du lịch.

- Tăng cường công tác quản lý, bảo vệ di vật, cổ vật, hiện vật; không tiếp nhận hiện vật không rõ nguồn gốc (linh vật, đồ thờ cúng...) không có trong danh mục hồ sơ xếp hạng di tích.

- Thực hiện theo hướng dẫn của địa phương về quản lý và sử dụng nguồn thu từ di tích theo Thông tư số 04/2023/TT-BTC ngày 19 tháng 01 năm 2023 của Bộ Tài chính về hướng dẫn quản lý, thu chi tài chính cho công tác tổ chức lễ hội và tiền công đức, tài trợ cho di tích và hoạt động lễ hội.

- Tuyên truyền, hướng dẫn về pháp lý và chuyên môn đối với việc không đưa ảnh, đưa tượng Bác Hồ vào thờ trong đình, đền, chùa (theo Văn bản số 175-CV/TW ngày 08/9/2003 và Văn bản số 137-TB/TW ngày 03/3/2008 của Ban Chấp hành Trung ương).

4.1. Ban quản lý di tích lịch sử - văn hóa xã Thụy Lâm

- Có phương án tái sử dụng đối với các cấu kiện còn khả năng sử dụng sau khi hạ giải di tích (đối với cấu kiện xuống cấp nặng nhưng có ký tự chỉ định niên đại di tích hoặc niên đại tu bổ di tích thì cần có giải pháp bảo quản, trưng bày tại di tích) và điều chỉnh thiết kế sân vườn để bảo tồn tháp tại sân Chùa.

- Rà soát, sắp xếp lại hiện vật tại di tích đảm bảo khoa học, phù hợp và đúng quy định pháp luật.

4.2. Ban quản lý di tích lịch sử - văn hóa xã Liên Hà

- Đối với di tích Đèn Lõ Khê: Rà soát, sắp xếp lại hiện vật tại di tích đảm bảo khoa học, phù hợp và đúng quy định pháp luật.

- Đối với Dự án tu bổ, tôn tạo di tích Nghè Châu Phong (*giai đoạn 2*): Trong quá trình triển khai hồ sơ thiết kế và thi công tu bổ di tích, đề nghị chỉ định yêu cầu kỹ thuật (trong hồ sơ) và giải pháp thi công cụ thể (như gông bó, bao bọc cấu kiện...) để đảm bảo sử dụng tối đa các cấu kiện gốc của di tích, nhất là các cấu kiện có sơn son thếp vàng.

4.3. Ban quản lý di tích xã Đồng Tiến: Rà soát, sắp xếp lại hiện vật tại di tích đảm bảo khoa học, phù hợp và đúng quy định pháp luật.

C

4.4. Ban quản lý di tích lịch sử xã Hồng Hà

- Cần có phương án bảo quản một số câu kiện hư hỏng và ngói có họa tiết hoa văn không tái sử dụng được.

4.5. Ban quản lý di tích phường Phúc Diễn

- Có phương án rà soát và trình các cấp có thẩm quyền tu bổ tôn tạo một số hạng mục tại chùa Đinh Quán đang bị xuống cấp.

- Rà soát, sắp xếp lại hiện vật tại di tích đảm bảo khoa học, phù hợp và đúng quy định pháp luật.

4.6. Ban quản lý Di tích lịch sử văn hóa, tín ngưỡng, tôn giáo phường Cổ Nhuế 2

- Di dời một số hiện vật không nằm trong danh mục hồ sơ xếp hạng di tích ra khỏi di tích.

- Phối hợp với các cấp có thẩm quyền rà soát và hoàn thiện hồ sơ di tích lưu tại Ban quản lý di tích.

4.7. Ban quản lý di tích quốc gia đặc biệt đình Chèm

- Rà soát, sắp xếp lại hiện vật tại di tích đảm bảo khoa học, bài trí nội thất phù hợp với công năng các hạng mục.

- Có phương án đảm bảo công tác phòng chống cháy nổ tại di tích.

4.8. Ban quản lý di tích phường Nhân Chính

- Rà soát và di dời hiện vật không nằm trong danh mục hồ sơ xếp hạng ra khỏi di tích.

- Có phương án đảm bảo công tác phòng chống cháy nổ tại di tích./.

Noi nhận:

- Bộ trưởng (để báo cáo);
- Thanh tra Chính phủ (để báo cáo);
- Thứ trưởng Trịnh Thị Thủy (để báo cáo);
- UBND thành phố Hà Nội (để biết);
- Cục DSVH (để phối hợp);
- Sở VHTT thành phố Hà Nội (để chỉ đạo);
- Thanh tra Sở VHTT thành phố Hà Nội (để thực hiện);
- Các đơn vị được thanh tra (để thực hiện);
- Trung tâm CNTT (để công khai);
- Lưu: VT, Hồ sơ Đoàn. NTT (20).

CHÁNH THANH TRA

Lê Thanh Liêm